

ความมุ่งหมายในการศึกษา

โดยปกติการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ ในโลก เป็นปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นลักษณะที่ประเทศใหญ่และมีกำลังอำนาจของชาติมาก ย่อมมีขีดความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ระหว่างประเทศให้เป็นไปตามที่ตนปรารถนาได้มากกว่าประเทศเล็กที่มีกำลังอำนาจของชาติน้อย แต่ไม่แน่ว่าประเทศที่มีกำลังอำนาจมากจะประสบผลสำเร็จจากการดำเนินการดังกล่าว ส่วนประเทศที่มีกำลังอำนาจของชาติน้อยย่อมมีขีดความสามารถจำกัด ที่จะเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ระหว่างประเทศให้เป็นไปตามที่ตนปรารถนาได้ จึงมักต้องคอยปรับนโยบายของตนให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่า หน้าที่ของประเทศมหาอำนาจมักจะมีอิทธิพลต่อสถานการณ์ระหว่างประเทศและย่อมจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ประเทศที่มีกำลังอำนาจน้อยต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในนโยบายต่างประเทศของตนควย (Interaction theory) ดังเช่น การดำเนินนโยบายการต่างประเทศของไทย จะเป็นตัวอย่างที่จะยืนยันสมมุติฐานดังกล่าวนี้

โดยที่นโยบายต่างประเทศของไทยมีส่วนสำคัญยิ่งในการรักษาเอกราชและความเป็นอิสระของประเทศมาหลายครั้งแล้ว ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และสมัยรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ การดำเนินนโยบายต่างประเทศของพระมหากษัตริย์ไทยได้ช่วยให้ประเทศไทยคงความเป็นเอกราชอยู่ได้ในขณะที่ประเทศชาติเพื่อนบ้านต้องตกเป็นอาณานิคมของชาติมหาอำนาจทางยุโรปโดยหมดสิ้น ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงได้ชื่อว่าเป็นประเทศเล็กที่สามารถปรับและดำเนินนโยบายต่างประเทศได้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้ดีประเทศหนึ่ง การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๓ - พ.ศ. ๒๔๘๔ นอกจากจะแสดงให้เห็นขีดความสามารถในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยที่สามารถดำรงความเป็นเอกราชของประเทศอยู่ได้ตลอดสถานะสงครามโลกครั้งที่ ๒ อันร้ายแรงมาได้ โดยที่ประเทศไทยได้รับความบอบช้ำเพียงเล็กน้อยแล้ว การดำเนินนโยบายต่างประเทศของ

ไทยในช่วงเวลาดังกล่าวนี้มีตัวอย่างกรณีที่เกิดขึ้นให้เห็นได้เด่นชัดว่าอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอก และภายในประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย จนทำให้ประเทศไทยสามารถดำเนินนโยบายต่างประเทศเอาตัวรอด รักษาเอกราชของชาติอยู่ได้จนสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง ฉะนั้นแนวนโยบายต่างประเทศของไทยและอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง นอกจากนี้การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในระยะเวลาดังกล่าวนี้ยังมีลักษณะที่แตกต่างไปจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศแต่เดิมมา เพราะเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงเกิดการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดและการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วย ซึ่งเดิมพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ และทรงพระราชอำนาจสิทธิขาดแต่พระองค์เดียว (เหนือกฎหมาย) ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศ แต่ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว มาเป็นระบอบประชาธิปไตย การดำเนินนโยบายต่างประเทศ จะต้องดำเนินไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีความแตกต่างไปจากสมัยเดิมมาก กล่าวคือลักษณะเขตอิทธิพลของ อังกฤษและฝรั่งเศสเปลี่ยนแปลงไปโดยมีญี่ปุ่นเข้าครองเขตอิทธิพลของชาติทั้งสองแล้ว สงครามโลกครั้งที่สองนั้นยังมีความร้ายแรงมากกว่าแต่ก่อนมาก โดยได้มีการนำอาวุธร้ายแรงต่าง ๆ ออกมาใช้ทำลายล้างกัน ยังผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนของประเทศคู่สงครามเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากประเทศไทยดำเนินนโยบายต่างประเทศไม่มีลักษณะ ยึดหยุ่นปรับนโยบายต่างประเทศให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ประเทศไทย อาจจะประสบความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่ชีวิตประชาชนและเอกราชของชาติก็เป็นได้ ด้วยเหตุนี้การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๓ - พ.ศ. ๒๔๘๘ นี้จึง เป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นพิเศษ

ผลจากการศึกษาการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยนี้ นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดความรู้ทางด้านวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้นแล้ว ยังจะได้ทราบถึงอิทธิพลของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของแต่ละกาลสมัยมีบทบาทสำคัญต่อการ

ค่านโยบายต่างประเทศของไทยมากน้อยเพียงใด และประเทศไทยได้ค่านโยบาย
ต่างประเทศในลักษณะใด ประเทศไทยจึงดำรงเอกราชอยู่ได้ นอกจากนี้การศึกษาเรื่องนี้
จะก่อให้เกิดแนวความคิดที่จะนำไปวิเคราะห์หรือปรับปรุงการค่านโยบายต่างประเทศ
ของปัจจุบันและในอนาคตให้เกิดความเหมาะสมได้อีกด้วย

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาการค่านโยบายต่างประเทศของไทยในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๓ -
พ.ศ. ๒๔๘๘ นี้ ผู้เขียนได้กำหนดขอบเขตการศึกษาและแนวการวิเคราะห์ตามหลักของ
ทฤษฎีความเกี่ยวพัน Linkage theory และแนวของทฤษฎีปฏิกริยาต่อกัน Interaction
theory โดยมีแนว ๓ ประการ

๑. ศึกษาถึงสถานการณ์ภายในประเทศและสถานการณ์ระหว่างประเทศ ที่เกิด
ขึ้นในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๓ - พ.ศ. ๒๔๘๘ โดยการศึกษาหาลักษณะของความสำเร็จของการ
เมืองภายใน internal environment ต่อการค่านโยบายต่างประเทศ และแสวงหา
สภาพการเมืองระหว่างประเทศ international environment มีอิทธิพลต่อการค่านิน
นโยบายต่างประเทศของไทยมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งวิเคราะห์ให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัย
ดังกล่าวต่อการค่านินนโยบายต่างประเทศของไทยด้วย

๒. ศึกษาการค่านินนโยบายต่างประเทศของไทยโดยพิจารณาถึงความเหมาะสม
การปรับปรุงแนวนโยบาย ผลได้ผลเสียของการค่านินนโยบายที่เกิดขึ้น ตลอดจนศึกษาวិธีการ
ค่านินนโยบายของชาติเพื่อให้สำเร็จผลตามจุดหมาย

๓. ทำการวิเคราะห์และประเมินผลที่เกิดจากการค่านินนโยบายเพื่อทราบถึง
ความสำคัญของปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายใน และขีดความสามารถในการปรับปรุงนโยบายต่าง
ประเทศของไทยกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้วิธีการศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารประเภท-

ต่าง ๆ (documentary research) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ (historical approach) ศึกษาจากตัวบทกฎหมาย (legal approach) ส่วนการเสนอเรื่อง จะใช้วิธีการบรรยายและการวิเคราะห์ควบคู่กันไป โดยแบ่งสาระการศึกษากลับเป็นบท ๆ ดังนี้

บทที่ ๑ จะกล่าวถึงสภาพของการเมืองภายในประเทศ ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๖-พ.ศ. ๒๔๘๑ เพื่อทราบถึงการเมืองภายในของไทย ทั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การเมืองสมัยรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา จนถึงสิ้นสุดรัฐบาลชุดพระยาพหลพลพยุหเสนา และศึกษาถึงสภาพของการเมืองระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในระหว่างเวลาดังกล่าว พร้อมทั้งจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสภาพการเมืองระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น

บทที่ ๒ กล่าวถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยเพื่อยกฐานะของประเทศให้เท่าเทียมกับนานาประเทศ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๘ - พ.ศ. ๒๔๘๑ โดยพิจารณาและวิเคราะห์ถึงปัจจัยทั้งภายในและปัจจัยภายนอกที่ช่วยให้การดำเนินนโยบายดังกล่าวสำเร็จผลโดยรวดเร็ว

บทที่ ๓ กล่าวถึงการดำเนินนโยบายเป็นกลางของไทย โดยจะพิจารณาถึงการเมืองภายในและการเมืองภายนอกที่เกิดขึ้น เพื่อแสวงหาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายเป็นกลาง นอกจากนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินนโยบายเป็นกลาง การพยายามรักษาความเป็นกลาง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความเป็นกลางของไทย และวิเคราะห์ผลที่เกิดจากการดำเนินนโยบายเป็นกลาง

บทที่ ๔ จะกล่าวถึงการดำเนินนโยบายเรียกร้องดินแดนอินโดจีน ฝรั่งเศส คืน โดยจะกล่าวถึงสถานะการณ์การเมืองทั้งภายในและภายนอกเพื่อแสวงหาปัจจัยที่เป็นอิทธิพลของการดำเนินนโยบายนี้ของประเทศไทย กล่าวถึงวิธีการดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุจุดประสงค์ โดยการทูตและสงคราม พร้อมทั้งกล่าวถึงผลที่เกิดขึ้น

บทที่ ๕ กล่าวถึงสถานะการณ์ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทั้งระหว่างประเทศและภายในประเทศ เพื่อหาข้อปัจจัยสำคัญทั้งด้านการเมือง การทหาร ทางเศรษฐกิจและด้านการทูต ที่มีอิทธิพลต่อการตกลงใจดำเนินนโยบายเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ของไทย เข้ากับญี่ปุ่น

โดยประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาใน ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ พร้อมทั้งกล่าวถึง
บทบาทการดำเนินนโยบายต่างประเทศกับญี่ปุ่นในระหว่างสงคราม ผลที่เกิดขึ้น

บทที่ ๖ จะศึกษาถึงนโยบายต่างประเทศเอตวรอด ทั้งนี้จะกล่าวถึงสถานการณ์
ที่เปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายเอตว-
รอดของไทย พร้อมกับศึกษาถึงวิธีการดำเนินนโยบายเมื่อสำเร็จตามเป้าหมาย และพิจารณา
วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น

บทที่ ๗ บทสรุปและข้อคิดเห็น เป็นบทสรุปสาระสำคัญของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
ตั้งแต่บทที่ ๑ ถึงบทที่ ๖ รวมกันนี้ผู้เขียนจะได้เสนอแนวความคิดบางประการเกี่ยวกับการ
ดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยซึ่งประสบผลสำเร็จในการรักษาเอกราชและความสงบสุข
ของประชาชนในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๓ - พ.ศ. ๒๔๘๘ พร้อมทั้งจะชี้ให้เห็นอิทธิพลของการ
ดำเนินนโยบายต่างประเทศในระยะเวลาดังกล่าวนี้ มีผลตกทอดมาถึงการดำเนินนโยบายทาง
ประเทศในปัจจุบัน